

**Nacionālās trīspusējās sadarbības padomes
Sociālās drošības apakšpadomes (SDA) sanāksmes**

PROTOKOLS

Rīgā, Skolas ielā 28

Nr.1/2020

2020.gada 4.marts
un 11. marts (turpinājums)

SANĀKSMES VADA: **Irēna Liepiņa** – arodbiedrību puses pārstāvis

4.martā PIEDALĀS:

No valdības puses:

Ingus Allīks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretārs

Jana Muižniece, LM valsts sekretāra vietniece

Ludis Neiders, Ekonomikas ministrijas Analītikas dienesta ekonomists

No darba devēju puses:

Pēteris Leiškalns, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) sociālo lietu un sociālās drošības eksperts

Jevgēnijs Kalējs, LDDK padomes loceklis, Latvijas Slimnīcu biedrības priekšsēdētājs

Jānis Pumpiņš, LDDK jurists, darba tiesību eksperts

Iļona Kiukucāne, LDDK Ģenerāldirektores vietniece politikas plānošanas un administratīvajos jautājumos, politikas plānošanas dokumentu eksperte

No arodbiedrību puses:

Irēna Liepiņa, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietniece

Gīta Oškāja, Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības juridiskās daļas vadītāja

Anda Grīnfelde, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības eksperte sociāli ekonomiskajos jautājumos

Egils Baldzēns, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētājs

PIEAICINĀTIE:

Kārlis Vilerts, Latvijas Bankas Monetārās politikas pārvalde, padomnieks

Ināra Pētersone, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK), Veselības aprūpes darba devēju asociācija

Jānis Lielpēteris, LTRK Politikas daļas direktora vietnieks

Ilze Zvidriņa, LM Darba tirgus politikas departamenta direktora vietniece

Imants Lipskis, LM Darba tirgus politikas departamenta direktors

Sandra Stabiņa, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore

Liene Kauliņa-Bandere, LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktore

Airīna Dreimane, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta direktores vietniece

Sandra Rucka, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta vecākā eksperte

11.martā PIEDALĀS:

No valdības puses:

Ingus Allīks, Labklājības ministrijas (LM) valsts sekretārs

Aldis Dūdiņš, LM Sociālo pakalpojumu departamenta direktors

Ludis Neiders, Ekonomikas ministrijas Analītikas dienesta ekonomists

No darba devēju puses:

Pēteris Leiškalns, Latvijas Darba devēju konfederācijas (LDDK) sociālo lietu un sociālās drošības eksperts

Jevgēnijs Kalējs, LDDK padomes loceklis, Latvijas Slimnīcu biedrības priekšsēdētājs

Jānis Pumpiņš, LDDK jurists, darba tiesību eksperts

No arodbiedrību puses:

Irēna Liepiņa, Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) priekšsēdētāja vietniece

Gita Oškāja, Dzelzceļnieku un satiksmes nozares arodbiedrības juridiskās daļas vadītāja

Anda Grīnfelde, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības eksperte sociāli ekonomiskajos jautājumos

Rita Pfeifere, Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības priekšsēdētāja

PIEAICINĀTIE:

Ināra Pētersone, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamera (LTRK), Veselības aprūpes darba devēju asociācija

Krišs Zvirbulis, LTRK Politikas daļas eksperts

Sandra Stabiņa, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta direktore

Inga Krastiņa, LM Bērnu un ģimenes politikas departamenta direktores vietniece

Sandra Rucka, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta vecākā eksperte

Airīna Dreimane, LM Sociālās apdrošināšanas departamenta direktores vietniece

PROTOKOLĒ: Kristīne Zirņīte, LM Sociālās apdrošināšanas departaments

Darba kārtībā:

4.martā	<ol style="list-style-type: none"> 1. SDA 2019.gada 24.septembra sanāksmes protokols 2. Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2021.-2025.gadam projektā iekļautie Labklājības ministrijas kompetences jautājumi: <ol style="list-style-type: none"> 2.1. minimālās darba algas pārskatīšana 2.2. minimālā VSAOI objekta ieviešana 2.3. VSAOI likmes pārdale starp darba devēju un darba ņēmēju
11.martā	<ol style="list-style-type: none"> 2.4. solidaritātes nodokļa “nepersonificēšana” 2.5. vienāda VSAOI veikšanas kārtība pašnodarbinātajiem 2.6. ģimenēm ar bērniem sniegtā atbalsta pārskatīšana 3. SDA darba plāns 2020.gadam

4.marta sanākumi sāk plkst. 13:05.

1. jautājums

Sociālās drošības apakšpadomes 2019.gada 24.septembra protokols

SDA nolēmjs: Apstiprināt 2019.gada 24.septembra sanāksmes protokolu Nr.4.

2. jautājums

**Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2021.-2025.gadam projektā iekļautie
Labklājības ministrijas kompetences jautājumi****2.1. minimālās darba algas pārskatīšana**

Ziņo: I.Zvīdriņa, K.Vilerts

I.Zvīdriņa informē par minimālās algas regulējumu starptautisko saistību izpratnē, par EK iniciatīvu par ES vienotas minimālās algas noteikšanas principiem, kā arī par tās regulējumu Latvijā. LM priekšlikums ar 2022.gadu minimālo algu pārskatīt regulāri ik pēc trīs gadiem, to piesaistot darba samaksas mediānas apmēram un pārskatot jau budžeta izstrādes procesā.

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

P.Leiškalns informē Latvijā no vispārējā režīmā strādājošajiem aptuveni 1/5 daļa veic iemaksas, kas ir zem minimālās algas. Tā ir problēma. LDDK piekrīt, ka minimālai algai būtu jābūt atvasinātai no reāla rādītāja un pārskatītai regulāri. LDDK ieskatā vislabāk būtu noteikt minimālo algu arī nozaru ģenerālvienošānās ietvaros, kur alga nevar būt zemāka kā valstī noteiktā.

I.Liepiņa atzīmē, ka no LBAS puses ir atbalstāms, ka valstī ir noteikts, ik gadu pārskatīts algas minimālais sliekšnis.

I.Kiukucāne akcentē, ka LDDK ir gatavi strādāt par konceptuālu vienošanos. Minimālo algu saņem cilvēki ar zemāko kvalifikāciju, zemāko darba intensitāti. Būtiski izvērtēt nodokļu slogu, darba devēja izmaksas uz minimālo algu.

I.Pētersone rosina izvērtēt arī darbinieku struktūru, piemēram, pēc profesijām, kas var būtiski ietekmē zemo legālo algu saņēmējus. Kā ieteikums – vērtēt iespēju noteikt divas vai trīs minimālās algas.

E.Baldzēns atzīmē minimālā alga ir ne tikai kā iztikas minimuma noteikts līmenis, bet arī kā salīdzinošais rādītājs starptautiskai konkurētspējai. Šobrīd ir būtiska atšķirība algu apmērā starp Baltijas valstīm. Minimālās algas kāpums būtu jāsaista ar konkrētu rādītāju, izejot no iepriekšējā gada t/s vidējās darba samaksas. LBAS nepiekrīt minimālās algas sasaisti ar darba samaksas mediānu.

I.Zvīdriņa atbild, ka EK visdrīzāk virzīsies uz minimālās algas sasaisti ar darba samaksas mediānu. Akcentē vairāk skatīties nevis uz mediānās algas apmēru, bet gan uz noteiktu procentu apjomu no tās. EK strādā šobrīd pie darbaspēka salīdzinājuma par minimālajām algām, starpvalstu līmenī šis rādītājs būtiski atšķiras.

K.Vilerts ziņo par minimālās algas pārmaiņu ekonomisko ietekmi. Latvijā ekonomiskā situācija nav vienmērīga visā valstī – augsta minimālā alga radīs papildus izaicinājumus reģionos, kur tas skartu lielu daļu iedzīvotāju. Atsevišķās nozarēs minimālās algas paaugstināšanas radītu ievērojamu darbaspēka izmaksu pieaugumu. Kopumā tās palielināšana atstās neitrālu ietekmi uz ekonomisko izaugsmi. Jārēķinās,

I.Liepiņa nepiekrīt viedoklim, ka pabalsti var būt efektīvāks veids nekā aktīvie nodarbinātības pasākumi, jo Starptautiskās Darba organizācijas uzstādījums – darbs ir galvenais veids kā tikt

ārā no nabadzības. Korektāk algu salīdzinājumu veikt starp ES valstīm. Pēc valsts finansiālajām iespējām algu līmenis jāceļ cik vien ir iespējams un jāveicina koplīgumu slēgšana Latvijā.

P.Leiškalns atzīmē, ka brīvā tirgus ekonomikā atalgojums pamatā tiek noteikts pamatā uz darba tirgus mehāniskiem.

E.Baldzēns atzīst, ka vairākus gadus neceļot minimālo algu, radīta situācija, ka nabadzība ir pieaugusi. LBAS viedoklis - minimālā alga ir jāceļ, jāvērtē arī pirktspējas paritātes standarts.

J.Muižniece akcentē, ka minimālās algas celšana nav pašmērķis nabadzības risināšanai.

I.Zvīdriņa rezumē, ka LM virzīs priekšlikumus (1) minimālo algu noteikt kā rādītāju (turpinot diskusijas) attiecībā pret mediānu vai vidējo algu, (2) iesaistīt ģenerālvienos.

I.Liepiņa atzīmē, ka minimālās darba algas noteikšanas procesā sociālo partneru iesaiste ir būtiska.

E.Baldzēns papildina, ka LABS virzīs minimālās darba algas jautājumu izskatīšanu Nacionālās trīspusējās sadarbības padomē Ministru kabinetā.

I.Kiukucāne pirms jautājuma par minimālo algu skatīšanas MK lūdz vispirms jautājumu izdiskutēt ar sociālajiem partneriem.

I.Alliks atbalsta un uzsver, ka LM rosina diskusiju ar mērķi, lai minimālās algas pārskatīšanu pietuvinātu reāli notiekošajiem procesiem dzīvē. Ir jānonāk pie vienkāršotāka minimālās algas noteikšanas mehānisma.

SDA nolēmjs: konceptuāli atbalstīt LM priekšlikumu.

2.2. minimālā VSAOI (valsts sociālās apdrošināšanas obligāto iemaksu) objekta ieviešana

Ziņo: S.Stabiņa

Ziņotājs informē par diviem risinājumiem: (1) vismaz vienā darba vietā personai ir jābūt minimāli sociāli apdrošinātai un VSAOI līdz minimālajam VSAOI apmēram piemaksā darba devējs un (2) pirms minimālā VSAOI apmēra piemērošanas, summē personas VSAOI apmērus visās ienākumu gūšanas vietās.

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

E.Baldzēns izsaka LBAS atbalstu par minimālo iemaksu summēšanu no vairākiem ienākumu gūšanas avotiem.

P.Leiškalns informē, ka LDDK atbalsta minimālā VSAOI objektu. Diskusiju jautājums vai noteikt pilnu, vai kādu % apmēru no minimālā objekta. Tāpat VSAOI objekts arī jāattiecinā uz no valsts pamatbudžeta un speciālajiem budžetiem apdrošinātajām personām (vismaz uz ilgtermiņa pakalpojumiem).

I.Pētersone papildina pie variantā, kad summētu personas VSAOI apmērus visās ienākumu gūšanas vietās, ir sarežģīts no administrēšanas viedokļa. Atbalstot otro variantu, tam nevajadzētu būt kā finansiāli un administratīvi lielam slogam.

SDA nolemj: konceptuāli atbalstīt minimālā VSAOI apmēra piemērošanu, to summējot visās ienākumu gūšanas vietās.

2.3. VSAOI likmes pārdale starp darba devēju un darba ņēmēju

Ziņo: S.Stabiņa

Ziņotājs informē par iespējamo darbaspēka izmaksu samazinājumu uz darba ņēmēju rēķina, samazinot VSAOI likmes daļu pensiju apdrošināšanai, t.i. 3%p. no VSAOI likmes novirzot veselības pamatbudžeta vispārējiem ieņēmumiem. Ieskiec iespējamos riskus, piemēram, nav seguma pensiju izmaksai, nav instrumentu bruto algas palielināšanai, publiskā sektora izdevumu pieaugums, neto algas samazinājums.

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

SDA nolemj: nav nepieciešams līdzekļus veselības budžetam virzīt caur valsts sociālās apdrošināšanas speciālo budžetu, jo valsts kopbudžets no tā nemainās.

Sanāksmi slēdz plkst.15:40 un vienojas to turpināt pēc nedēļas.

11.martā sanāksmi turpina plkst. 13:05.

2.4. solidaritātes nodokļa “nepersonificēšana”

Ziņo: S.Stabiņa

Ziņotājs informē par Solidaritātes nodokļa likuma normu (spēkā ar 2019. gada 3. janvāri), ka 14 procentpunkti no solidaritātes nodokļa tiek ieskaitīti valsts pensiju speciālajā budžetā, tos reģistrējot nodokļa maksātāja personīgajā kontā. Tas nākotnē var radīt papildus saistības - jānodrošina lielo pensiju izmaksa, kas radusies no solidaritātes nodokļa daļas. Nākotnē valsts vecuma pensijas, apgādnieka zaudējuma pensijas, pārdzīvojušā laulātā pabalsti un apbedīšanas pabalsti vecuma pensijas saņēmēja nāves gadījumā var tikt piešķirti bez apmēra ierobežojuma. Iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzība, aizejot pensijā, pieaug. LM rosina 14 procentpunktus novirzīt solidaritātei valsts pensiju speciālajā budžetā, tos nepersonificējot personas individuālajā kontā.

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

P.Leiškalns skaidro, ka nesamērīgi liela pensiju diference ir dēļ vairākiem iemesliem - iemaksas, kas ņemtas vērā pensijas sākuma kapitālā, tiek attiecinātas uz visu periodu pirms 1996.gada, arī iemaksu griesti tika ieviesti ar 1997.gadu. Tas ir periods, kad cilvēki reāli iemaksas nebija veikušas, bet pensijas tiek aprēķinātas. Rosina, ja valsts sociālās apdrošināšanas speciālais budžets nevēlas uzņemties nākotnes ilgtermiņas saistības, solidaritātes nodokļa 14%punktus novirzīt personas otrajā pensiju līmenī.

I.Liepiņa uzsver - šobrīd valstī nepastāv maksimāli pieļaujamo vecuma pensijas apmēra robeža. Attiecībā uz to rosina pieturēties pie ES standartiem, izmaksājot samērīgas maksimāli pieļaujamās pensijas, līdzekļus novirzīt mazo pensiju saņēmējiem.

P.Leiškalns atgādina par jau sākotnēji Solidaritātes likumā paredzēto konceptu par līdzekļu novirzīšanu mazo pensiju atbalstam, bet nekas no tā nerealizējās.

I.Pētersone vērš uzmanību uz Latvijā pastāvošo augsto ēnu ekonomikas procentu līdz ar ko tas var rezultēties ar mazu pensiju. Būtu jāveic rūpīgāka analīze, kā iespaidā personai ir maza pensija.

LBAS puse un LDDK puse vienojas, ka noformulēs viedokli un to iesniegs SDA.

2.5. vienāda VSAOI veikšanas kārtība pašnodarbinātajiem

Ziņo: S.Stabiņa

LM priekšlikums, lai mazinātu administratīvo slogu un nepalielinātu VSAOI slogu – noteikt vienādu kārtību VSAOI veikšanai pašnodarbinātajiem, neatkarīgi no ienākumu gūšanas veida, t.i., 5% VSAOI objektu rēķina un deklarē no gada ienākumiem (kā pašlaik no lauksaimnieciskās ražošanas ienākuma).

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

I.Pētersone uzsver, ka pašnodarbinātajiem ir svarīgs ne tikai administratīvais slogs, bet arī jautājums par mainīgo naudas plūsmu. Līdz ar ko, nosakot normatīvā izmaiņu attiecībā tikai uz VSAOI veikšanas kārtību pašnodarbinātajiem, priekšlikums būtu atbalstāms.

P.Leiškalns atzīmē jautājumu par pašnodarbināto mazo 5% iemaksu veikšanu - ir nesamērīgi no mazajām iemaksām uzkrāt stāžu, to pielīdzinot līdzvērtīgi iemaksām, kas veiktas vispārējā režīmā.

No LBAS un LDDK puses tiks iesniegts oficiāls viedoklis SDA.

2.5. ģimenēm ar bērniem sniegtā atbalsta pārskatīšana

Ziņo: I. Krastiņa

Ziņotājs informē par trīs iespējamiem atbalsta scenārijiem: (1) un (2) noteikt lielāku ģimenes valsts pabalstu atkarībā no bērnu skaita ģimenē, (3) strādājošajiem atcelt IIN atvieglojumu par apgādībā esošām personām, tā vietā piešķirot noteiktu papildu pabalstu bērnam 50 euro apmērā.

Par jautājumu dalībnieki izsakās un diskutē.

P.Leiškalns šobrīd ģimenes valsts pabalsts ir kā viens atbalsta instruments neatkarīgi no ienākumiem, tad ieviešot papildus pabalstu strādājošajiem, tā veicinātu legālo nodarbinātību un arī dzimstību.

I.Liepiņa otrs priekšlikums atbalstām, jo tas ir mērķētāks un vairo ģimeņu ar maziem bērniem ienākumus, tomēr nepieciešams papildus izvērtējums.

SDA nolēmjs: informāciju pieņemt zināšanai.

3. SDA darba plāns 2020.gadam

I.Liepiņa aicina SDA plānā ietvert *I.Pētersones* interesējošo jautājumu par vecāku pabalstu izmaksu strādājošajiem vecākiem, uz ko dalībnieki neiebilst.

SDA nolemj: SDA pārstāvjiem nav iebildumu un atbalsta SDA plānu 2020.gadam.

Sanāksmi slēdz plkst.13:55.

Pielikumā:

- 1) LM prezentācija “Nepieciešamās izmaiņas minimālās mēneša darba algas noteikšanas un ārskatīšanas sistēmā”;
- 2) Latvijas Bankas prezentācija “Minimālās algas pārmaiņu ekonomiskā ietekme”;
- 3) LM prezentācija “Valsts nodokļu politikas pamatnostādņu 2021.-2025.gadam projektā iekļautie Labklājības ministrijas kompetences jautājumi”.

Sanāksmes vadītājs:

I.Liepiņa

Protokolētājs:

K.Zirnīte